

Školní vzdělávací program

pro základní vzdělávání
zpracovaný podle RVP ZV

Název: **Škola pro všechny**

Školní vzdělávací program Škola pro všechny je vypracován v souladu s RVP ZV.

Cílovou skupinu tvoří žáci 1. – 5. ročníku.

Tento aktualizovaný dokument byl schválen a doporučen Školskou radou dne 31. 8. 2022 a Pedagogickou radou školy dne 30.8.2022.

Platnost dokumentu od 1.9.2022

V Bystrovanech 1.9.2022

Číslo jednací : 02/09/22/ŘŠ

1. Identifikační údaje

1.1. Název ŠVP: ŠKOLA PRO VŠECHNY

1.2. Údaje o škole:

Název školy: Základní škola a Mateřská škola Bystrovany, okres Olomouc,
příspěvková organizace.

Adresa školy: Makarenkova 23/2, 779 00 Bystrovany

IČO: 70996423

Jméno ředitelky: Mgr. Eva Pluskalová

Kontakty: tel.: 585 311 971

e-mail: zsbystrovany@atlas.cz

1.3. Zřizovatel:

Název zřizovatele: Obec Bystrovany

Adresa zřizovatele: Šrámkova 115/9, 779 00 Bystrovany

IČO: 48770078

Kontakty: tel.: 585 311 841

e-mail: bystrovany@iol.cz

1.4. Platnost dokumentu od:

Datum: 1.9.2022

Podpis ředitelky školy:

Razítko školy:

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA BYSTROVANY
OKRES OLOMOUC, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE
Makarenkova 23/2, 779 00 Bystrovany
tel.: 585 311 971, e-mail: zsbystrovany@atlas.cz
IČO: 70 996 423

2. Charakteristika školy

2.1. Úplnost a velikost

Základní škola je málotřídní s 5 ročníky 1. stupně. Žáci se vyučují ve čtyřech třídách. Ročníky se slučují podle počtu žáků. Nedílnou součástí školy je školní družina, která má dvě oddělení. Školní výdejna zabezpečuje pro žáky obědy dovozem ze školní jídelny ve Velké Bystřici. Po ukončení 5. postupného ročníku odcházejí žáci do různých škol v Olomouci. Součástí školy je Mateřská škola – odloučené pracoviště.

2.2. Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický tým školy tvoří pedagogové - ředitelka, učitelky, vychovatelky školní družiny a asistentky pedagoga. Učitelky i vychovatelky jsou kvalifikované.

Všichni pedagogové pravidelně absolvují školení v rámci DVPP a ostatní kurzy a akce orientované na inovační procesy ve školství a zvyšování kvalifikace.

Ve škole je pedagog pověřený výchovným poradenstvím a prevencí sociálně patologických jevů, je kvalifikován na výuku dětí se speciálně vzdělávacími potřebami – intervence.

Všichni učitelé jsou proškoleni v oblasti bezpečnosti a zdraví a v problematice ochrany při mimořádných událostech a mají základní kurz první pomoci.

2.3. Charakteristika žáků

Školu navštěvují žáci z obce Bystrovany a blízkého i vzdálenějšího okolí.

Jsme venkovská škola ležící blízko krajského města s pracovními, kulturními i sportovními příležitostmi. Obyvatelé vesnice využívají všech výhod města vzhledem k malé vzdálenosti, ale současně žijí v relativně klidném, čistém a pěkném prostředí. Většina rodičů pracuje v Olomouci, jsou vzdělaní a mají kulturní a společenský přehled. Počítají s tím, že škola splní veškeré požadavky kladené na výchovu a vzdělávání žáků. Jsme si vědomi konkurence olomouckých škol. Nemůžeme nabídnout jejich specializace, ale jsme schopni nabídnout rodičům vyučování žáků v klidném až rodinném prostředí, kde se všichni znají. Klademe důraz na zachování tradičních norem soužití, ochranu dětí před nebezpečnými jevy prostředí, jako jsou v současné době šikana a drogy. Máme možnost diferencovaného a individuálního přístupu ke všem žákům.

V posledních letech vzděláváme i děti cizích státních příslušníků. Máme zkušenosti s integrací žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a působením asistenta učitele.

2.4. Spolupráce s rodiči

Dobrá komunikace s rodiči je jedním z hlavních cílů školy. Rodiče jsou informováni na začátku roku podrobnými informacemi o organizaci, plánu i akcích školy. V průběhu školního roku probíhají dvě třídní schůzky (říjen, duben) a dva konzultační dny (leden, červen), po vzájemné dohodě s učitelem mohou rodiče školu navštívit kdykoliv. Většina rodičů je informována i prostřednictvím e-mailu.

Rodiče i veřejnost mají možnost v Den otevřených dveří zhlédnout výuku a prohlédnout si školu.

2.5. Dlouhodobé projekty

Škola se již několik let zapojuje do tradičních projektů a pořádá samostatně nebo ve spolupráci s rodiči, obcí či jinými organizacemi akce různého charakteru. Jejich výběr je dán prostředím ve kterém žijeme, vesnice a typem školy, málotřídní. Do většiny projektů je zapojena celá škola a žáci si pomáhají a spolupracují. Projekty, akce a činnosti, které jsou nedílnou součástí školního vzdělávacího programu a jsou tedy pro školu závazné jsme rozdělili do tří oblastí.

Environmentální výchova

- **staráme se o životní prostředí:** třídění odpadů, sběr papíru, úklid okolí školy
- **vzděláváme se, abychom mohli co nejlépe chránit životní prostředí:** vzdělávací akce v ekologickém středisku Sluňákov
- **pečujeme o zvířata:** návštěva ZOO, Den zvířátek - starost o své domácí mazlíčky

Společnost, kultura, tradice

- **jsme hrdí na obec, ve které žijeme:** poznávání obce a okolí, zájem o významné rodáky a občany žijící v obci
- **udržujeme kulturní tradice:** slavení tradičních svátků a významných dnů
- **zvyšujeme svůj kulturní rozhled:** návštěva divadelních představení, koncertů a muzeí
- **zapojujeme se do života v obci:** příprava kulturních programů, besídky a divadla k významným událostem v obci
- **chceme se lépe poznat:** Zápis předškoláků do 1. třídy - pomoc žáků vyšších ročníků při organizaci, Den učitelů - učíme se navzájem, Projektové dny

Péče o zdraví a bezpečnost

- **pečujeme o své zdraví:** Zdravé zuby, Den zdraví
- **dodržujeme bezpečnost:** besedy s dopravními policisty, návštěvy hasičů, soutěže v jízdě na kole,
- **sportujeme:** účast na sportovních soutěžích pořádaných mikroregionem, pořádání sportovních soutěží v rámci školy
- **učíme se plavat:** pravidelná účast celé školy na plaveckém výcviku
- **lyžujeme:** účast v lyžařské škole

Projekty, které spadají do těchto oblastí zpracovávají učitelé tak, aby byly v souladu s cíly a výstupy vzdělávacích oborů a tím se podílely na utváření a rozvíjení klíčových kompetencí. Účastní se jich podle možností všichni žáci školy a mění se podle konkrétní situace v daném školním roce. Jejich seznam je zpracováván na každý školní rok a je součástí organizačního zabezpečení školního roku.

Dlouhodobé projekty, které škola pravidelně uskutečňuje:

1. Jsem školák – první týden na začátku školního roku je věnován seznámení žáků se školním řádem, bezpečnou cestou do školy, dopravou v obci, ochranou zdraví, poskytováním první pomoci a chováním při mimořádných událostech.
2. Den Země – ochrana životního prostředí, sběr papíru, úklid okolí školy
3. Den zdraví – ochrana zdraví, zdravé zuby, strava a stravovací návyky
4. Školní výlet – tvorba kolektivu a týmu, respektování druhých

Pedagogové při zpracování a organizování projektů navzájem spolupracují.

Učitelé pravidelně sledují možnosti a nabídky spolupráce na dlouhodobých projektech v rámci ekologické výchovy, v rámci škol podporujících zdraví a v rámci podpory aktivit v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

3. Charakteristika školního vzdělávacího programu

3.1 Zaměření školy

ŠVP vychází z cílů základního vzdělávání a klíčových kompetencí RVP ZV. Při jeho tvorbě jsme kladli důraz na tradiční postavení školy v obci a využili jsme výhod, které přináší typ naší školy. Škola je otevřená všem dětem, rodičům a veřejnosti. Respektuje žákovu osobnost a podporuje jeho všestranný rozvoj.

Máme-li poskytnout žákům kvalitní výuku, musíme je nejdříve pozitivně motivovat, vytvořit pohodové prostředí a rovné partnerské vztahy. Vycházíme ze zásad programu **„Škola podporující zdraví“ - pohoda prostředí, zdravé učení, otevřené partnerství**. V budoucnu se chceme zařadit do sítě škol podporujících zdraví.

Velikost školy a množství žáků ve třídách nám umožňuje **pedagogický přístup orientovaný na dítě**. Při práci s dětmi využíváme prvky ze vzdělávacího programu **„Začít spolu“**. Přistupujeme k dětem individuálně, tak jak to zdůrazňuje tento program, pracujeme ve dvojicích a skupinách, žáci mají možnost pomáhat si a spolupracovat.

Velkou péči věnujeme prevenci. Vedeme žáky k tomu, aby úcta ke zdraví a schopnost chovat se odpovědně ke zdraví svému i druhých patřily mezi jejich celoživotní priority.

Vedeme žáky k dodržování etických pravidel. Pozdrav, poděkování, omluva, rozlišení dobra a zla, pozitivní hodnocení sebe, pozitivní hodnocení druhých, pochvala, úcta k druhým, postoj k nemocným a starým lidem, vyjadřování vlastních citů a jejich usměrňování, zvládnutí agresivity a soutěživosti, sebeovládání, řešení konfliktů, pomoc, darování, dělení se, spolupráce, přátelství jsou důležitá témata pravidelných ranních komunitních kruhů.

Mezi naše priority patří také výchova environmentální. Žáci vytváří projekty zaměřené na poznávání přírody, učí se přírodu chránit a rozumět ji, zúčastňujeme se vzdělávacích akcí v ekologickém centru Sluňákov, připravujeme projektové dny věnované ekologii.

Pravidelně připravujeme pro rodiče i ostatní veřejnost kulturní vystoupení nebo divadla. **Klademe proto důraz na kultivovaný jazyk, správnou výslovnost, přednes a dramatizaci textu.**

Znalost cizího jazyka a informačních technologií bude nutným základem pro získání rovných pracovních příležitostí v dospělosti. Informatiku vyučujeme ve 4. a 5. ročníku. Učitelé využívají počítačové programy k výuce a žáci vyhledávají informace na internetu napříč všemi předměty.

3.2 Výchovně vzdělávací strategie školy

3.2.1 Kompetence k učení

Cíl:

- **Umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení.**

Jak ji naplňujeme na naší škole:

- na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení
- využíváme sebekontrolu a sebehodnocení žáků
- vyžadujeme od žáků vhodné rozvržení vlastní práce
- umožňujeme žákům ve vhodných případech realizovat vlastní nápady a náměty
- na praktických příkladech ukazujeme smysl a cíl učení, osobním příkladem motivujeme k celoživotnímu učení (stále se vzděláváme)
- podporujeme vyhledávání a třídění informací z různých dostupných zdrojů (knihovna, internet,...) a získané poznatky uvádět do souvislostí
- umožňujeme žákům pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry
- pomáháme žákům sledovat strukturu a návaznost učiva (osnova tématu, grafická schémata popisující vztahy, pracovní listy).
- uplatňujeme individuální přístup (osobní tempo, různá obtížnost cvičení)
- pracujeme s chybou, umožňujeme žákům chybu najít, opravit a zdůvodnit
- pokud je to možné, předkládáme žákům konkrétní názor tak, aby bylo učivo žákům předkládáno s využitím co nejvíce smyslů, zejména zraku, hmatu a sluchu (manipulace, pozorování, třídění, rozlišování)
- podporujeme čtení s porozuměním, žáci se vyjadřují k přečtenému textu a stručně převypráví jeho obsah
- domácí úkoly směřujeme k procvičování učiva, které žáci ve škole zvládli
- vytváříme návyky k pozdějšímu samostatnému učení.

V čem jsme příkladem? Sami se stále vzděláváme.

3.2.2 Kompetence k řešení problému

Cíl:

- **Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů**

Jak ji naplňujeme na naší škole:

- vytváříme praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy
- postupujeme od jednoduchých problémů ke složitějším
- nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení
- vytváříme podmínky pro týmovou spolupráci při řešení problému

- žáky vedeme k tomu, aby se nedali odradit případným nezdarem, došli ve své činnosti k závěru, našli řešení
- podle jejich schopností podporujeme účast žáků v různých soutěžích
- vedeme žáky ke sledování vlastního pokroku při zdolávání problému, poučit se z vlastních chyb
- umožňujeme žákům vyhledávání nových informací, jejich třídění i propojování s učivem.

V čem jsme příkladem? S rozumem a nadhledem řešíme různé problémové situace ve třídě a ve škole.

3.2.3 Kompetence komunikativní

Cíl:

- **Vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci.**
- **Rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých.**
- **Učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný.**

Jak ji naplňujeme na naší škole:

- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků v komunitních kruzích (Umožňujeme žákům hovořit o poznaných souvislostech a zkušenostech z jejich života, o pozorováních v přírodě, o zajímavých poznatcích z četby nebo ze sledování naučných pořadů. Dáváme žákům prostor k vyjádření vlastního názoru. Učíme je naslouchat názorům spolužáků, respektovat se navzájem, využíváme možnosti o názorech diskutovat. Do výuky českého jazyka zařazujeme jednoduchá mluvní cvičení na zvolené téma. V matematice žáci vymýšlí slovní úlohy, otázky, vyvolávají se mezi sebou navzájem, hovoří o postupu ve složitější početní úloze, zkouší druhým poradit s řešením, ptají se mezi sebou na problémy v učivu. Ve výtvarné a hudební výchově necháme žáky vyjadřovat své dojmy z uměleckého díla.)
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh)
- vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (webová stránka, prezentace,...)
- vedeme žáky k otevřené komunikaci založené na dodržování pravidel slušnosti
- dáváme najevo zájem a kladný vztah k žákovi, v jednání s ním se vyjadřujeme výstižně, souvisle a kultivovaně
- jsme pozorní k potřebám, zájmům a emocím žáků, vedeme žáky k tomu, aby totéž projevovali pro jednání mezi sebou
- organizujeme různé projekty, při nichž žáci používají získané dovednosti ke spolupráci a komunikaci s lidmi
- jednání s rodiči vedeme tradičně na třídních schůzkách a v konzultačních dnech
- zveme rodiče na akce školy
- realizujeme vystoupení žáků na školních besídkách, pro seniory, děti z MŠ, různé soutěže pro rodiče i spolužáky
- rozvíjíme u žáků schopnosti vedoucí k plnohodnotné verbální i nonverbální komunikaci (slovní zásoba, mimika, práce s hlasem, dramatizace)

- vedeme žáky k vyjadřování svých myšlenek a názorů v ústním i písemném projevu
- uplatňujeme ve výuce simulace situací, hraní rolí
- formou her seznamujeme žáky s různými druhy textů a záznamů (piktogramy, znaky, značky, šifry, rébusy,...)
- v každodenním životě vedeme žáky k vytváření kladných vztahů mezi lidmi a navazování kontaktu (pozdrav, poděkování, žádost o pomoc, rozloučení,...)

V čem jsme příkladem? Nasloucháním a respektováním druhého vytváříme pozitivní klima školy.

3.2.4 Kompetence sociální a personální

Cíl:

- **Rozvíjet u žáků schopnost a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých.**
- **Vytvářet u žáků potřebu projevoval pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě.**
- **Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi.**

Jak ji naplňujeme na naší škole:

- učíme žáky spoluvytvářet a dodržovat pravidla práce v týmu a vzájemného soužití dle pravidel slušného chování
- využíváme metod dramatické výchovy k sociálnímu učení (respektovat druhé, ovládat své chování a jednání)
- zařazujeme do výuky skupinovou práci, simulaci modelových situací, sociální hry. Proměňováním skupiny vedeme žáky k přijímání různých rolí, uznávat práci druhých a přijímat neúspěch.
- vedeme žáky k otevřené diskusi v malé skupině i celé třídě, umět požádat o pomoc a také ji poskytnout
- pozitivním hodnocením podporujeme žákovu sebedůvěru i samostatný rozvoj
- umožňujeme žákům vyjádřit se k vlastním úspěchům i neúspěchům (sebehodnocení), pěstovat pozitivní vztah k sobě samým
- dbáme, aby vzájemná komunikace byla vedena v příjemné atmosféře, k tomu napomáhá i vhodné oslovování žáků mezi sebou
- využíváme komunitního a diskusního kruhu
- v rámci spolupráce s různými věkovými skupinami organizujeme společné akce a projekty mezi staršími a mladšími žáky, akce pro rodiče a veřejnost

V čem jsme příkladem? Na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými přispíváme k upevnování dobrých mezilidských vztahů a příjemné atmosféry.

3.2.5 Kompetence občanské

Cíl:

- **Připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti.**
- **Vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě.**
- **Vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi.**

Jak ji naplňujeme na naší škole:

- vedeme žáky ke vzájemnému slušnému chování bez hrubostí a násilí, vzájemně si pomáhat, uznávat se a oceňovat nápady druhých
- snažíme se o co nejlepší plnění povinností i uvědomování si vlastních práv
- ve výuce vedeme žáky k poskytování účinné pomoci
- v projektech dopravní a zdravotní výchovy a v soutěžích umožňujeme žákům hledat řešení v problémových situacích
- směřujeme žáky k poznávání soužití s lidmi jiných kultur a handicapovaných lidí (generační rozdíly, se speciálními potřebami), k pěstování pozitivního vztahu k okolnímu světu
- dlouhodobým pozorováním změn v životním prostředí vedeme žáky k uvědomování si základních ekologických souvislostí
- tříděním odpadu, sběrem PET lahví, starého papíru a spoluprací s ekologickými aktivitami vedeme k respektování požadavků na kvalitní životní prostředí
- vytvářením relaxačních zón, dodržováním pravidel psychohygieny nabízíme žákům možnost rozhodovat se v zájmu podpory a ochrany svého zdraví
- návštěvami historických památek (UNESCO), společenských, kulturních a sportovních akcí pěstujeme u žáků úctu k dědictví českého národa, k národním tradicím
- umožňujeme žákům spolupodílet se na vytváření vlastních „pravidel třídy“
- vedeme žáky k vytváření vlastních školních tradic tím, že se podílejí na realizaci prezenčních tabulí školy
- sportovní i kulturní reprezentací školy (vánoční besídka, olympijský den,...) žákům poskytujeme možnost aktivně se zapojovat do sportovního a kulturního dění obce, regionu
- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, relaxační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům

V čem jsme příkladem? Poskytujeme podle svých možností účinnou pomoc druhým a jsme hrdí na dědictví českého národa.

3.2.6 Kompetence pracovní

Cíl:

- **Podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů.**
- **Rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých.**
- **Učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný.**
- **Pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.**

Jak ji naplňujeme na naší škole:

- vedeme žáky k poznávání různých oborů lidské činnosti, jejich výsledků a významu pro ostatní (příklad rodičů, exkurze)
- vyžadujeme od žáků zhodnocení vlastní práce a návrhy na její zlepšení
- pomocí mimoškolních aktivit umožňujeme žákům rozvíjet své zájmy, uvědomovat si oblast činností, ve kterých jsou úspěšní
- výsledky různých činností hodnotíme nejen z hlediska kvality a významu, ale také z hlediska ochrany svého zdraví a zdraví druhých (bezpečnost práce, životospráva, režim dne, zvládání zátěžových situací) i z hlediska ochrany životního prostředí
- vedeme žáky k ověřování získaných dovedností v praktických činnostech a ve spolupráci v týmu
- zařazováním průřezových témat do výuky pomáháme rozvíjet organizační a realizační schopnosti, schopnost týmové spolupráce, posouzení rizik,...
- umožňujeme žákům podílet se na organizaci akcí mimo vyučování, přípravě akcí pro mladší spolužáky i pro rodiče
- zapojujeme žáky do přípravy školních projektů
- snažíme se o dosažení zručnosti žáků při práci s různými materiály, při provádění činností a pokusů
- vedeme žáky k udržování pořádku na pracovním místě, k systému v ukládání pomůcek a nářadí

V čem jsme příkladem? Využíváme znalosti a zkušenosti získané ve svém oboru k dalšímu osobnostnímu i profesnímu rozvoji.

3.2.7 Kompetence digitální

Na konci základního vzdělávání žák:

- ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhoduje, které technologie pro jakou činnost či řešení problém použít
- získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu
- vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků

Makarenkova 23/2, 779 00 Bystrovany, tel.: 585 311 971, mob.: 734 325 193,
e-mail: zsbystrovany@atlas.cz, web: skola.bystrovany.cz, ID: n5xk8p6 IČO : 70 996 423

- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce
- chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi, kriticky hodnotí jejich přínosy a reflektuje rizika jejich využívání
- předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky

3.3. Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.

Tito žáci mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření z výčtu uvedeného v § 16 školského zákona.

- Podpůrná opatření realizuje škola a školské zařízení.
- Podpůrná opatření se podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti člení do pěti stupňů.
- Podpůrná opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení na základě plánu pedagogické podpory (PLPP).
- Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit pouze s doporučením ŠPZ.
- Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví Příloha č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb., v platné, znění.

PLPP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním budou probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy PLPP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným.

IVP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. IVP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním budou probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy IVP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným.

V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření stanovená v RVP ZV. Úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření budou konkrétně zpracovány v IVP.

V případě potřeby realizace předmětů speciálně pedagogické péče, zajistí tyto škola na základě doporučení školského poradenského zařízení z disponibilních hodin. Speciální pedagogická péče je zařazována dle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory. Vzdělávací obsah tohoto předmětu přizpůsobujeme vzdělávacím možnostem a předpokladům žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními v rámci IVP. oblasti hodnocení: Na hodnocení se podílí jak žák, zákonní zástupci, tak učitelé, kteří sestvovali plán podpory a podíleli se na speciální pedagogické péči žáka. Přehled předmětů speciálně pedagogické péče: zdravotní tělesná výchova, prostředky alternativní a augmentativní komunikace, nácvik sociální komunikace, rozvoj grafomotorických dovedností, logopedická péče, řečová výchova, rozumění mluvené i psané řeči a její produkci, rozvíjení sluchového vnímání, rozvoj zbytkového sluchového a zrakového vnímání, práce s optickými pomůckami, prostorová orientace, rozvoj vizuálně perцепčních dovedností, samostatný pohyb zrakově postižených, zraková stimulace.

3.3.1. Vzdělávání žáků s podpůrnými opatřeními prvního až pátého stupně

Vzdělávání žáků se specifickými vývojovými poruchami učení

Prognóza žáka se specifickými vývojovými poruchami učení je vždy individuální. V případě, že pedagogicko-psychologická poradna nebo speciálně pedagogické centrum diagnostikuje vývojovou poruchu učení, je na žádost zákonných zástupců dítěte vypracován individuální vzdělávací plán, podle kterého se s žákem v průběhu školního roku pracuje. Při klasifikaci těchto dětí přihlížíme k vývojové poruše a hodnotíme s tolerancí. Na základě doporučení PPP, SPC je možné vzdělávat žáka v určitém předmětu v jiném postupném ročníku. Při výuce je třeba podporovat schopnost koncentrace žáků, usměrňovat jejich hyperaktivitu a impulzivní jednání, které většinou poruchy učení provázejí.

Škola zajistí:

- individuální práci s žákem, respektování jeho pracovního tempa, časté opakování probraného učiva
- využívání reedukačních postupů podle druhu a stupně poruchy
- přehledné a strukturované prostředí, pravidelnou relaxaci a režim dne

Vzdělávání žáků s poruchami chování

Jedná se o žáky hyperaktivní, popřípadě s edukativními problémy, kteří nerespektují některé normy společenského chování, jsou nepřizpůsobiví, impulzivní a snadno unavitelní. Aby tito žáci co nejlépe naplnili školní vzdělávací program školy, kterou navštěvují, je nutné diferencovat výchovně vzdělávací postupy, formy a metody výchovné a vzdělávací práce. Škola zajistí:

- možnost změn v uspořádání třídy pro skupinové vyučování a výchovné činnosti
- širší možnosti sportovního vyžití k uvolnění psychického a fyzického napětí

Učitel musí s žáky stanovit přesná pravidla chování a způsob komunikace ve třídě i mimo vyučování s tímto žákem. Zavést systém pochval a trestů.

Vzdělávání žáků zrakově a sluchově postižených

Vzdělávání žáků zrakově a sluchově postižených bude probíhat ve třídách formou individuální integrace. Žáci se budou vzdělávat podle zpracovaného učebního plánu běžných tříd a na základě individuálních vzdělávacích plánů.

V rámci disponibilní dotace budou realizovány podle individuálních potřeb jednotlivých žáků předměty speciální péče – zejména:

- prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově a sluchově postižených
- zraková a sluchová stimulace
- práce s optickými pomůckami
- logopedická péče
- zdravotní tělesná výchova

Rozvrh hodin a týdenní časové dotace budou jako dosud zpracovány na každý školní rok tak, aby byl naplněn učební plán daného ročníku ve spolupráci s SPC. Podle stupně postižení bude požadována přítomnost asistenta pedagoga, který bude pomáhat žákovi (jednomu či více) při přizpůsobení se školnímu prostředí, bude pomáhat učitelům při komunikaci s takovýmto dítětem, pomáhat při komunikaci dítěte s ostatními žáky a také při komunikaci školy s rodiči postiženého žáka.

Vzdělávání žáků tělesně postižených

Vzdělávání žáků tělesně postižených bude probíhat formou individuální integrace. Žáci se budou vzdělávat podle zpracovaného učebního plánu běžných tříd a na základě individuálních vzdělávacích plánů. Ve spolupráci a na doporučení speciálně pedagogického centra budou realizovány změny v učebním plánu, týkající se přerazení žáka z tělesné výchovy do zdravotní tělesné výchovy, omezení ve výtvarné výchově, pracovních činnostech, případně v ostatních vyučovacích předmětech. Protože škola není bezbariérová, je nutné požadovat přítomnost osobního asistenta, který bude pomáhat žákovi při přizpůsobení se školnímu prostředí, bude pomáhat učitelům při komunikaci s takovýmto dítětem, pomáhat při komunikaci dítěte s ostatními žáky a také při komunikaci školy s rodiči postiženého žáka. Učitel musí žáky na přítomnost postiženého spolužáka předem připravit, stanovit pravidla chování a způsob komunikace ve třídě i mimo vyučování.

Vzdělávání žáků s PAS

Jedná se o žáky s lehčími formami autismu (s autistickými rysy). Vzdělávání těchto žáků bude probíhat ve třídách formou individuální integrace. Ve spolupráci a na doporučení speciálně pedagogického centra se budou žáci vzdělávat podle zpracovaného individuálního vzdělávacího plánu.

Učitel musí s žáky, stanovit pravidla chování a způsob komunikace ve třídě i mimo vyučování s takto postiženými spolužáky.

Na základě posouzení SPC o závažnosti postižení bude požadována přítomnost asistenta pedagoga, který bude pomáhat žákovi (jednomu či více) při přizpůsobení se školnímu prostředí, bude pomáhat učitelům při komunikaci s takovým to dítětem, pomáhat při komunikaci dítěte s ostatními žáky a také při komunikaci školy s rodiči postiženého žáka.

Vzdělávání žáku s lehkým mentálním postižením

Vzhledem k tomu, že dítě s lehkým mentálním postižením dosahuje školní zralosti v pozdějším věku, než je tomu u ostatní populace, je dané skutečnosti přizpůsobeno i vzdělávání na prvním stupni především v 1. období. Většina dětí s lehkým mentálním postižením je opožděná z hlediska sociálního, psychického a fyzického vývoje. Přejít z rodinné péče nebo předškolního vzdělávání musí být pozvolný a postupný. S ohledem na rozdílnost rozumových schopností žáků, schopnosti učení a pracovních výsledků, je třeba přistupovat ke každému žákovi individuálně, respektovat jeho možnosti a pozitivně hodnotit každý pokrok v rozvoji jeho osobnosti. V tomto období je tedy hlavním úkolem adaptace žáků na nové prostředí, nový styl práce a upevňování základních hygienických a vytváření sociálních návyků.

Vzdělávání žáků se zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování

Svým obsahem se vzdělávací proces u žáků s lehčími poruchami učení zásadně neodlišuje od vzdělávání ostatních žáků. Žáci, u kterých se projevují příznaky některé z lehčích poruch učení, posíláme se souhlasem rodičů na vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny. Na základě vyšetření a doporučení poradny jsou pak tyto děti zařazovány do reedukační péče. S dětmi pracuje aprobovaná učitelka. Každý týden zpravidla probíhá jedna vyučovací hodina pravidelné dyslektické nápravy se souhlasem a za spolupráce rodičů. Žáci jsou zohledňováni při klasifikaci.

K žákům se zdravotním oslabením a dlouhodobě nemocným bude přistupováno vždy individuálně. Těmto dětem bude věnována zvýšená pozornost při příchodu do školy po delší nemoci. Po dohodě s rodiči budou doučovány po vyučování, tak aby nebyly přetěžovány. Budou mít možnost delšího času na procvičení učiva, při kterém nebyly přítomny ve vyučování. Klasifikace bude probíhat až po zvládnutí nového učiva.

Vzdělávání žáků z odlišného sociálně kulturního prostředí

Jsou to žáci z různých menšin u nás žijících, nebo žáci přicházejících k nám v rámci migrace. Někteří z těchto žáků se bez závažnějších problémů integrují do běžné školy. Mezi tyto žáky patří žáci z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním a ekonomickým postavením, kteří jsou častěji ohroženi sociálně patologickými jevy, jako je např. zneužívání návykových látek apod. Proto je nezbytné i všem těmto žákům věnovat specifickou péči v rozsahu, který potřebují. Hlavním problémem je nedostatečná znalost jazyka. Prvořadou pozornost u těchto žáků je nutné věnovat osvojení českého jazyka, zajistit možnost získávat takové informace, které jim umožní budování své vlastní identity. Je potřebné doplnit vzdělávací obsah specifickými materiály o historii, kultuře a tradicích jejich národnosti. Cílem školy musí být integrace žáků z odlišného kulturního a sociálního prostředí, ochrana jejich minoritní kultury a podpora jejich úspěšnosti v majoritní společnosti.

Škola zajistí:

- učitele, případně asistenta pedagoga, který své žáky a jejich rodinné prostředí dobře zná, volí vhodné přístupy a vytváří ve třídě i škole příznivé společenské klima
- individuální péči
- odlišné metody a formy práce
- pravidelnou komunikaci a zpětnou vazbu
- spolupráci s psychologem, sociálním pracovníkem, příp. s dalšími odborníky

3.4. Zabezpečení výuky žáků nadaných a mimořádně nadaných

Zařazení problematiky výchovy a vzdělávání těchto žáků do základního vzdělávání je významné proto, že mimořádně nadaní žáci mají své specifické vzdělávací potřeby, na něž je třeba reagovat a vytvářet pro ně vhodné podmínky.

Plán pedagogické podpory nadaného a mimořádně nadaného žáka sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimořádné nadání žáka, s výchovným poradcem. PLPP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu a při jeho sestavování spolupracuje třídní učitel s rodiči nadaného a mimořádně nadaného žáka.

Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být PLPP prováděn. Výchovný poradce po podpisu PLPP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle PLPP zástupci ředitele školy, který je zaznamená do školní matriky.

Na základě doporučení ŠPZ sestavuje IVP nadaného a mimořádně nadaného žáka třídní učitel ve spolupráci s učiteli vyučovacích předmětů, ve kterých se projevuje mimořádné nadání žáka, s výchovným poradcem a školským poradenským zařízením. IVP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu a při jeho sestavování spolupracuje třídní učitel s rodiči mimořádně nadaného žáka. Práce na sestavení IVP jsou zahájeny okamžitě po obdržení doporučení školského poradenského zařízení. IVP je sestaven nejpozději do jednoho měsíce od obdržení

doporučení školského poradenského zařízení. Součástí IVP je termín vyhodnocení naplňování IVP a může též obsahovat i termín průběžného hodnocení IVP, je-li to účelné. IVP může být zpracován i pro kratší období než je školní rok. IVP může být doplňován a upravován v průběhu školního roku.

Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Výchovný poradce po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP zástupci ředitele školy, který je zaznamená do školní matriky.

Specifika nadaných a mimořádně nadaných žáků:

- žák svými znalostmi přesahuje stanovené požadavky
- sklon k perfekcionismu a s tím související způsob komunikace s učiteli, který může být i kontroverzní
- vlastní pracovní tempo
- vytváření vlastních postupů řešení úloh, které umožňují kreativitu
- malá ochota ke spolupráci v kolektivu
- rychlá orientace v učebních postupech
- záliba v řešení problémových úloh zvláště ve spojitosti s vysokými schopnostmi oboru; přeceňování svých schopností u žáků s pohybovým nadáním
- kvalitní koncentrace, dobrá paměť, hledání a nacházení kreativních postupů
- vhléd do vlastního učení
- zvýšená motivace k rozšiřování základního učiva do hloubky, především ve vyučovacích předmětech, které reprezentují nadání dítěte
- potřeba projevení a uplatnění znalostí a dovedností ve školním prostředí

Vytváření vztahové sítě u nadaných a mimořádně nadaných dětí

Vytváření vztahové sítě je u mimořádně nadaných žáků ovlivněno jejich osobnostní strukturou, zejména převažující silnou tendencí k introverzi. Také některé osobnostní vlastnosti těchto žáků mohou znesnadňovat vytváření nekonfliktních vztahů ať již k vrstevníkům, nebo k učitelům i k sobě samým. Především sklon k perfekcionismu, zvýšená kritičnost k sobě i k okolnímu světu a specifický druh humoru mohou patřit k faktorům, které ovlivňují vytváření vztahů k vrstevníkům - spolužákům. Mezi nadanými žáky je mnoho introvertů se špatnou sociální přizpůsobivostí, kterým vyhovuje omezená komunikace s okolím anebo je u nich patrná větší tendence ke komunikaci s věkově staršími. V době, kdy žáci vstupují do školy, je pro ně důležité, aby se stali členy komunity, do které patří vzhledem ke svému věku, a to i přesto, že tito žáci obvykle snadno komunikují s dospělými nebo staršími spolužáky. Často právě nadaní mají strach, že se jim nepodaří začlenit se do komunity, ke které se věkově vztahují. S přibývajícím věkem se u těchto žáků zvyšuje jejich sociální vnímavost, kdy si dobře uvědomují svoje přednosti i nedostatky a svoje postavení ve skupině vrstevníků, kdy se jejich mimořádné nadání může stát i důvodem k obdivu vrstevníků.

Pro vytváření pozitivního klimatu mimořádně nadaným žákům je zapotřebí dostatek vnímavosti okolí ke specifikům žáka. Při vzdělávání mimořádně nadaných žáků by měl způsob výuky žáků vycházet důsledně z principů individualizace a vnitřní diferenciaci.

Škola zajistí:

- individuální vzdělávací plány na základě doporučení ŠPZ
- doplnění, rozšíření a prohloubení vzdělávacího obsahu
- zadávání specifických úkolů
- zapojení do samostatných a rozsáhlejších prací a projektů
- vnitřní diferenciaci žáků v některých předmětech
- účast ve výuce některých předmětů se staršími žáky, pokud je doporučeno ŠPZ

3.5. Začlenění průřezových témat:

Průřezová témata reprezentují ve školním vzdělávacím programu okruhy aktuálních problémů současného světa a jsou nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Žáci dostávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku a uplatňovat širší spektrum dovedností.

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu. Abychom této možnosti využili co možná nejlépe, nevytváříme pro průřezová témata samostatné vyučovací předměty, ale integrujeme je do jiných vyučovacích předmětů.

Průřezová témata a jejich používané zkratky:

- OSV - Osobnostní a sociální výchova
- VDO - Výchova demokratického občana
- VMEGS - Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- MkV - Multikulturní výchova
- EV - Environmentální výchova
- MV - Mediální výchova

Vzdělávací obory a jejich používané zkratky:

- ČJ – Český jazyk a literatura
- Aj – Anglický jazyk
- M – Matematika a její aplikace
- IN – Informatika
- VI – Vlastivěda

- Př – Přírodověda
- Prv – Prvouka
- HV – Hudební výchova
- VV – Výtvarná výchova
- TV – Tělesná výchova
- PV – Pracovní výchova

3.5.1. OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

Specifikou Osobnostní a sociální výchovy je, že se učivem stává sám žák, stává se jím konkrétní žakovská skupina a stávají se jím více či méně běžné situace každodenního života. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Všechny tematické okruhy průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova jsou na 1. stupni běžnou součástí výuky ve všech vyučovacích předmětech, proto není toto průřezové téma vyplněno do tabulky. Blíže je integrace vyjádřena v učebních osnovách jednotlivých vyučovacích předmětů 1. stupně.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládnutí vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupumožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů)formuje studijní dovednosti
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spoluprvede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy osobnostní a sociální výchovy jsou členěny do tří částí, které jsou zaměřeny na osobnostní, sociální a mravní rozvoj.

Osobnostní rozvoj

- **OSV 1 - Rozvoj schopností poznávání** – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium
- **OSV 2 - Sebepoznání a sebepojetí** – já jako zdroj informací o sobě; druzí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí
- **OSV 3 - Seberegulace a sebeorganizace** – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení
- **OSV 4 - Psychohygienu** – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích
- **OSV 5 - Kreativita** – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

Sociální rozvoj

- **OSV 6 - Poznávání lidí** – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí
- **OSV 7 - Mezilidské vztahy** – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)
- **OSV 8 - Komunikace** – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci
- **OSV 9 - Kooperace a kompetice** – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení

konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládnání situací soutěže, konkurence

Morální rozvoj

- **OSV 10 - Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí, problémy v mezilidských vztazích, zvládnání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci
- **OSV 11 - Hodnoty, postoje, praktická etika** – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

3.4.2. VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Výchova demokratického občana** má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy vytváří demokratickou atmosféru třídy,

Na prvním stupni se ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** uplatňuje v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti.

Průřezové téma má vazbu i na ostatní vzdělávací oblasti, zejména pak na ty, v nichž se tematizuje vztah k sobě samému i ostatním lidem, k okolnímu prostředí, k normám i hodnotám.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě
- vychovává k úctě k zákonu
- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku

- učí sebeúctě a sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti
- přispívá k utváření hodnot, jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- rozvíjí a podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- umožňuje posuzovat a hodnotit společenské jevy, procesy, události a problémy z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská, globální dimenze)
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede k asertivnímu jednání a ke schopnosti kompromisu

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu jsou zaměřeny na utváření a rozvíjení demokratických vědomostí, dovedností a postojů potřebných pro aktivní účast žáků – budoucích dospělých občanů – v životě demokratické společnosti. Při jejich realizaci je užitečné vycházet z reálných životních situací a doporučené obsahy tematických okruhů co nejvíce vztahovat k životní zkušenosti žáků.

- **VDO 1 - Občanská společnost a škola** – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci
- **VDO 2 - Občan, občanská společnost a stát** – občan jako odpovědný člen společnosti (jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti; základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciaci, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)
- **VDO 3 - Formy participace občanů v politickém životě** – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí
- **VDO 4 - Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování** – demokracie jako protiváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

3.4.3. VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech prolíná všemi vzdělávacími oblastmi, integruje a prohlubuje poznatky a umožňuje uplatnit dovednosti, které si žáci osvojili v jednotlivých vzdělávacích oborech. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Příležitosti k realizaci tématu poskytuje na prvním stupni vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Ve vzdělávání se využívají zkušenosti a poznatky žáků z běžného života i mimořádných událostí v rodině, v obci a nejbližším okolí. Cizí jazyk má praktický význam pro mobilitu občanskou, vzdělávací i pracovní. Je prostředkem pro využití originálních zdrojů při poznávání života a evropské a světové kultury. Dovednosti osvojené žáky ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie, zejména při práci s internetem, jsou využívány k samostatnému získávání informací o zemích Evropy a světa, o jejich životě a událostech.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy
- prohlubuje porozumění vlivu kulturních, ideologických a sociopolitických rozdílů na vznik a řešení globálních problémů v jejich vzájemných souvislostech
- prohlubuje základní vědomosti nezbytné pro pochopení struktury a funkcí mezinárodních a nevládních organizací, jejich vlivu na řešení globálních i lokálních problémů v oblasti humanitární, politické, sociální, ekonomické, kulturní a dodržování lidských práv
- rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu, nacházet společné znaky a odlišnosti a hodnotit je v širších souvislostech
- rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí, seberealizaci a řešení reálných situací v otevřeném evropském prostoru
- prohlubuje vědomosti potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů a kontinuity evropského vývoje a podstaty evropského integračního procesu
- vede k pochopení významu společných politik a institucí Evropské unie; seznamuje s dopadem jejich činnosti na osobní i občanský život jednotlivce i s možnostmi jejich zpětného ovlivňování a využívání

- vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů a iniciuje zájem žáků o osobnostní vzory
- rozvíjí schopnost racionálně uvažovat, projevovat a korigovat emocionální zaujetí v situacích motivujících k setkávání, srovnávání a hledání společných evropských perspektiv

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá překonávat stereotypy a předsudky
- obohacuje pohledy žáka na sebe sama z hlediska otevřených životních perspektiv rozšířených o možnosti volby v evropské a mezinárodní dimenzi
- kultivuje postoje k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života
- utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti
- podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám
- upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu podněcují zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovávají jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, měnícího se v čase, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život. Prostřednictvím tematických okruhů si žáci zpřesňují obraz Evropy, uvědomují si souvislosti řešení běžných situací občana s globálními problémy a možnosti utváření své vlastní životní perspektivy v evropském a globálním prostoru.

- **VMEGS 1 - Evropa a svět nás zajímá** – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy
- **VMEGS 2 - Objevujeme Evropu a svět** – naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů
- **VMEGS 3 - Jsme Evropané** – kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich příspěvek k řešení problémů dětí a mládeže

3.4.4. MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, kde budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu svých spolužáků - příslušníků minorit. Tím přispívá k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, k odstraňování nepřátelství a předsudků vůči „nepoznanému“.

Multikulturní výchova prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má zejména na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Informační a komunikační technologie, Umění a kultura. Vazba na tyto oblasti je dána především tématy, která se zabývají vzájemným vztahem mezi příslušníky různých národů a etnických skupin.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
- rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých
- učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých
- učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
- rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
- rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie
- učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání,

- poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je
- napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
- stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu
- pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
- vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
- učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole, reflektují aktuální dění v místě školy, současnou situaci ve společnosti. Výběr a realizace daného tematického okruhu, popř. tématu může být významně ovlivněn vzájemnou dohodou učitelů, učitelů a žáků, učitelů a rodičů apod.

- **MkV 1 - Kulturní diference** – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednota tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě
- **MkV 2 - Lidské vztahy** – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní příspěvek k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy
- **MkV 3 - Etnický původ** – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku
- **MkV 4 - Multikulturalita** – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných

sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání

- **MkV 5 - Princip sociálního smíru a solidarity** – odpovědnost a příspěvek každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv.

3.4.5. ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Charakteristika průřezového tématu

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Na realizaci průřezového tématu se podílí většina vzdělávacích oblastí. Postupným propojováním, rozšiřováním, upevňováním i systematizací vědomostí a dovedností získávaných v těchto oblastech umožňuje Environmentální výchova utváření integrovaného pohledu. Každá z oblastí má svůj specifický význam v ovlivňování racionální stránky osobnosti i ve vlivu na stránku emocionální a volně aktivní. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** poskytuje průřezové téma ucelený elementární pohled na okolní přírodu i prostředí. Učí pozorovat, citlivě vnímat a hodnotit důsledky jednání lidí, přispívá k osvojování si základních dovedností a návyků aktivního odpovědného přístupu k prostředí v každodenním životě. V maximální míře využívá přímých kontaktů žáků s okolním prostředím a propojuje rozvíjení myšlení s výrazným ovlivňováním emocionální stránky osobnosti jedince. Propojení tématu se vzdělávací oblastí **Člověk a svět práce** se realizuje prostřednictvím konkrétních pracovních aktivit ve prospěch životního prostředí. Umožňuje poznávat význam a role různých profesí ve vztahu k životnímu prostředí.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- rozvíjí porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí
- vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování
- přispívá k poznávání a chápání souvislostí mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa
- umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí

- poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí
- ukazuje modelové příklady jednání z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje žádoucích i nežádoucích
- napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni
- seznamuje s principy udržitelnosti rozvoje společnosti.
- učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů
- učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty
- vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů
- vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní
- perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti
- podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí
- přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí
- vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí
- vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematické okruhy průřezového tématu

Environmentální výchova je členěna do tematických okruhů, které umožňují celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí, k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

Tematické okruhy:

- **EV 1 - Ekosystémy** – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)
- **EV 2 - Základní podmínky života** – voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úroveň, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí,

principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)

- **EV 3 - Lidské aktivity a problémy životního prostředí** – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)
- **EV 4 - Vztah člověka k prostředí** – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace, lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

3.4.6. MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médiím nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářeny s různými (namnoze nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou průpravu.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní

Makarenkova 23/2, 779 00 Bystrovany, tel.: 585 311 971, mob.: 734 325 193,
e-mail: zsbystrovany@atlas.cz, web: skola.bystrovany.cz, ID: n5xk8p6 IČO : 70 996 423

a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Propojení se vzdělávací oblastí Jazyk a jazyková komunikace se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků. Osvojení základních pravidel veřejné komunikace, dialogu a argumentace. V rámci vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie se pak jedná o využívání tištěných i digitálních dokumentů jako zdroje informací. Pozornost se obrací k věcné správnosti a přesnosti sdělení, a to jak kritickou analýzou existujících textů, tak vlastní produkcí a utváření návyku ověřovat si co nejdůkladněji veškeré údaje. Vztah ke vzdělávací oblasti Umění a kultura je založen na vnímání specifické „řeči“ znakových kódů, jež média užívají, a jejich kombinací, a to nejen přirozeného jazyka, ale i obrazu a zvuku. Přispívá ke schopnosti vnímat, interpretovat a kriticky hodnotit artefakty umělecké i běžné mediální produkce.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských)
- umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu)
- vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)
- vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci
- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci
- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

Tematické okruhy průřezového tématu

Mediální výchova na úrovni základního vzdělávání obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace. Tematické okruhy mediální výchovy se člení na tematické okruhy receptivních činností a tematické okruhy produktivních činností.

Tematické okruhy receptivních činností:

- **MV 1 - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení** – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu
- **MV 2 - interpretace vztahu mediálních sdělení a reality** – různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušených mediálních sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)
- **MV 3 - stavba mediálních sdělení** – příklady pravidelností v uspořádání mediálních sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)
- **MV 4 - vnímání autora mediálních sdělení** – identifikování postojů a názorů autora v mediálním sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu
- **MV 5 - fungování a vliv médií ve společnosti** – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti); role médií v politických změnách

Tematické okruhy produktivních činností:

- **MV 6 - tvorba mediálního sdělení** – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných

sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení

- **MV 7 - práce v realizačním týmu** – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce

4. Učební plán

4.1. Soulad časové dotace s RVP pro 1.stupeň ZŠ

Vzdělávací oblast	Vyučovací předmět	1. stupeň						Minimální časová dotace + DČD
		1. - 5. ročník						
		1.	2.	3.	4.	5.	1. - 5.	
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	7+1	7+2	7+2	6+1	6+1	40	33+7
	Anglický jazyk	0+1	0+1	3+0	3+0	3+0	11	9+2
Matematika a její aplikace	Matematika	4+0	4+1	4+1	4+1	4+1	24	20+4
Informatika	Informatika	0+0	0+0	0+0	1+0	1+0	2	2+0
Člověk a jeho svět	Prvouka	2+0	2+0	2+0	0+0	0+0	6	11+2
	Přírodověda	0+0	0+0	0+0	1+0	1+1	3	
	Vlastivěda				2+0	1+1	4	
Umění a kultura	Hudební výchova	1+0	1+0	1+0	1+0	1+0	5	12+1
	Výtvarná výchova	1+0	1+0	2+0	1+1	2+0	8	
Člověk a zdraví	Tělesná výchova	2+0	2+0	2+0	2+0	2+0	10	10+0
Člověk a svět práce	Pracovní výchova	1+0	1+0	1+0	1+0	1+0	5	5+0
Ročníková minima		18	18	22	22	22	0	102
Disponibilní časová dotace		2	4	3	3	4	0	16
Celková časová dotace		20	22	25	25	26	118	118

4.2. Poznámky k učebnímu plánu

Celková povinná časová dotace je v RUP stanovena pro 1. stupeň základního vzdělávání na **118 hodin**.

Disponibilní časová dotace byla využita k posílení časové dotace jednotlivých vzdělávacích oblastí a vzdělávacích oborů nad rámec minimální časové dotace. Učitelé mají více času při realizování průřezových témat a projektů, které jsou zařazeny do ŠVP jako integrativní součást vzdělávacích obsahů.

- Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru **Český jazyk a literatura** je realizován ve vyučovacím předmětu **Český jazyk** ve všech ročnících. 1., 2. a 3. ročník je posílen šesti disponibilními hodinami, dvěma v každém ročníku. Psaní je součástí Komunikační a slohové výchovy a realizuje se v menších časových celcích, než je vyučovací hodina.
- Ve vzdělávacím oboru Cizí jazyk je zařazen vyučovací předmět **Anglický jazyk**. Povinně je zařazen od 3. ročníku s týdenní časovou dotací 3 hodiny, v 1. a 2. ročníku je to pak 1 hodina týdně.
- Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru **Matematika a její aplikace** je realizován ve vyučovacím předmětu **Matematika** všech ročnících. Ve 2., 3., 4., 5. ročníku je posílen o 1 disponibilní hodinou týdně.
- Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru **Informační a komunikační technologie** je zařazen ve 4., 5. ročníku ve vyučovacím předmětu **Informatika** v rozsahu 1 disponibilní hodiny týdně.
- Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru **Člověk a jeho svět** je realizován ve všech ročnících a je rozdělen do vyučovacích předmětů **Prvouka, Vlastivěda a Přírodověda**. Je posílen v 5. ročníku jednou disponibilní hodinou týdně.
- Vzdělávací obsah vzdělávací oblasti **Umění a kultura** je realizován ve všech ročnících ve vyučovacích předmětech **Hudební výchova a Výtvarná výchova**.
- Vzdělávací obsah vzdělávací oblasti **Člověk a zdraví** je realizován ve všech ročnících ve vyučovacím předmětu **Tělesná výchova**.
- Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru **Člověk a svět práce** je realizován ve všech ročnících ve vyučovacím předmětu **Pracovní výchova**.